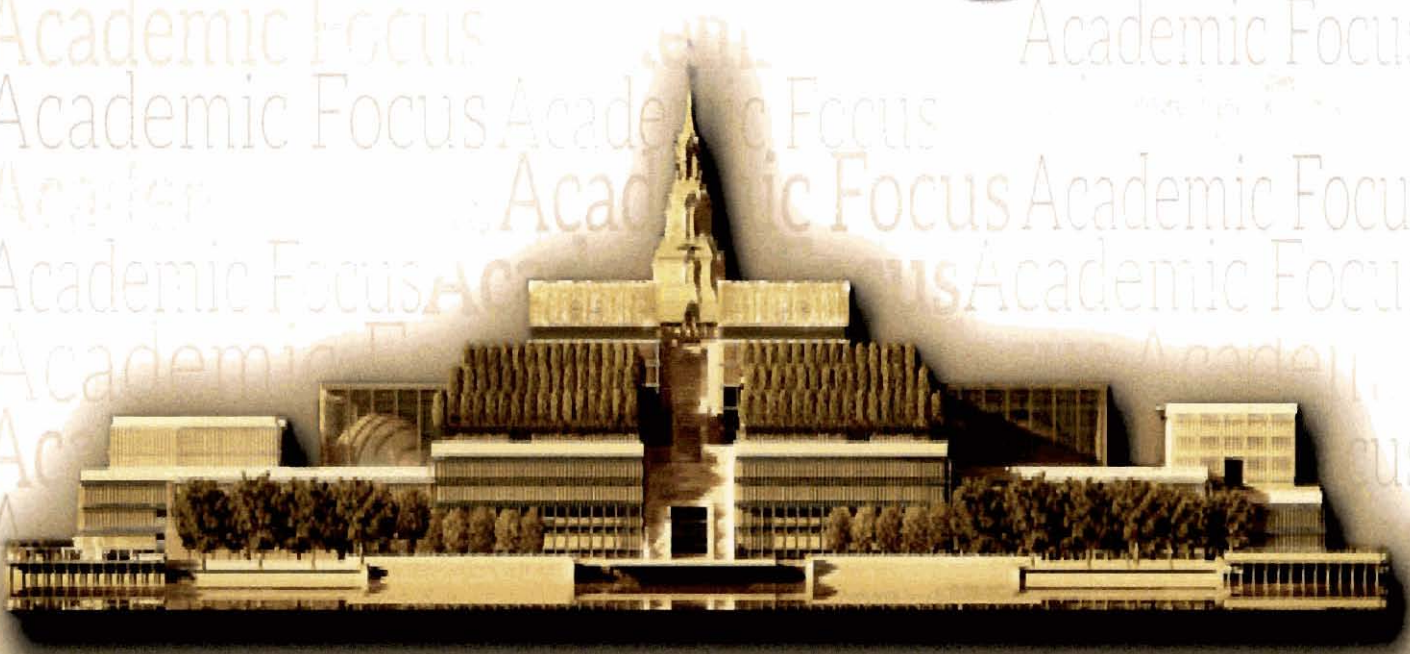

Academic Focus

เอกสารวิชาการ

ความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมือง

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ISSN 2287-0520

ดาวน์โหลดเอกสารได้จาก <http://www.parliament.go.th/library>

Academic Focus

กันยายน 2558

สารบัญ

บทนำ

2

ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมือง

4

หลักพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

7

โครงสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย

11

พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง

14

ระบบการเมืองและองค์กรทางการเมือง

15

รัฐบาลและคณะรัฐมนตรี

16

ข้อเสนอของความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมือง
เพื่อกลับคืนสู่ระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

17

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

19

บรรณานุกรม

21

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<http://www.parliament.go.th/library>

ความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมือง

จากการที่สังคมไทยเกิดความแตกแยกทางความคิด ในด้านการเมืองขึ้นรุนแรง จนกลายเป็นวิกฤตทางการเมืองที่ต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน จนเกิดมีการชุมนุมประท้วงรัฐบาลในเดือนพฤศจิกายน 2556 โดยการชุมนุมประท้วงของคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) เพื่อประท้วงรัฐบาลภายใต้การบริหารงานของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น การชุมนุมประท้วงสืบเนื่องมาจากรัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร จากความขัดแย้งทางการเมืองดังกล่าวมีการลอบทำร้ายประชาชนผู้เห็นต่างทางการเมืองโดยใช้อาวุธสงคราม ซึ่งเป็นการใช้ความรุนแรงทางการเมืองต่อประชาชนผู้ชุมนุมประท้วงหลายครั้ง สถานการณ์ทางการเมืองก็เข้าสู่ภาวะวิกฤตมากขึ้น ฝ่ายผู้ชุมนุมประท้วงที่ไม่ยอมรับอำนาจของรัฐบาลโดยกล่าวหาว่ารัฐบาลไม่มีความชอบธรรมที่จะบริหารประเทศต่อไปและรัฐบาลก็ทนแรงเสียดทานทางการเมืองไม่ไหวจึงยุบสภาผู้แทนราษฎร และพยายามจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ แต่ก็ไม่สามารถที่จัดการเลือกตั้งในหลายพื้นที่ได้เพราะมีการชุมนุมประท้วงตามสถานที่รับสมัครการเลือกตั้งทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดภาคใต้ จากวิกฤตดังกล่าวทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางการเมืองจึงเป็นเหตุผลให้มีการกระทำรัฐประหารเข้าควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ Academic Focus ฉบับนี้จึงขอหยิบยกประเด็นความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมืองในช่วงการบริหารงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มานำเสนอ

บทนำ

ประเทศไทยเกิดความไม่มั่นคงทางการเมืองเพราะการชุมนุมประท้วงไม่ยอมรับอำนาจของรัฐบาล กระทั่งเหตุการณ์ลูกกลมจันไม่สามารถหาทางออกให้ประเทศได้ ความขัดแย้งมีแนวโน้มว่าจะนำไปสู่การใช้ความรุนแรง มีการปะทะกันระหว่างประชาชนผู้เห็นต่างทางการเมืองจนกระทั่งวันที่ 20 พฤษภาคม 2557 เวลา 03.00 นาฬิกา พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ได้ลงนามประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 เพื่อยุติความวุ่นวายทางการเมือง และรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศเอาไว้ และในช่วงเช้าของวันที่ 21 พฤษภาคม 2557 ก็ได้เชิญตัวแทนของคู่ขัดแย้งเข้าร่วมประชุมประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายรัฐบาล ตัวแทนฝ่ายคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ตัวแทนฝ่ายสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ตัวแทนพรรคเพื่อไทย ตัวแทนพรรคประชาธิปัตย์ ตัวแทนฝ่ายคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) และตัวแทนฝ่ายแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ที่สโมสรกองทัพบก ถนนวิภาวดีรังสิต แต่การหารือดังกล่าวไม่สามารถตกลงร่วมกันได้ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้ผู้เข้าร่วมประชุมนำประเด็นปัญหาต่าง ๆ กลับไปพิจารณา และขอเชิญทุกฝ่ายกลับมาหารือกันอีกครั้งในประเด็นต่อไปนี้ คือ การทำประชามติก่อนการเลือกตั้ง หรือปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง การตั้งนายกรัฐมนตรีคนกลางโดยยึดกรอบของกฎหมายสามารถดำเนินการได้หรือไม่ การจัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลโดยวุฒิสภา และประเด็นการให้ทั้ง 2 ฝ่าย คือ คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) และตัวแทนฝ่ายแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ยุติการชุมนุมประท้วงทั้งหมด โดยจะร่วมประชุมกันอีกครั้งเพื่อหาทางออกจากวิกฤตร่วมกันของทุกฝ่ายในครั้งต่อไป

การประชุมร่วมกันในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เริ่มประชุมเวลา 14.00 นาฬิกา ซึ่งตัวแทนทั้ง 7 ฝ่ายได้เข้าร่วมหารือเพื่อแก้ไขวิกฤตของประเทศเป็นครั้งที่ 2 แต่บรรยากาศการประชุมเป็นไปด้วยความตึงเครียด ต่างฝ่ายก็ยึดมั่นในจุดยืนของตนเองทำให้ไม่สามารถหาข้อยุติในการประชุมครั้งนี้ได้ เมื่อเวลา 16.00 นาฬิกา พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้สั่งพักการประชุมและได้เดินออกจากที่ประชุมไปโดยได้นั่งรถประจำตำแหน่งพร้อมผู้บัญชาการเหล่าทัพออกจากสโมสรทหารบกไปยังบ้านพักกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ (ร.1.รอ.) เมื่อเวลา 16.25 นาฬิกา ตัวแทนที่เจรจากันทั้ง 7 ฝ่าย ได้ถูกกองกำลังทหารของกองทัพควบคุมตัวไปยังบ้านพักกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ (ร.1.รอ.) จนกระทั่งเวลา 16.30 นาฬิกา พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พร้อมผู้บัญชาการเหล่าทัพได้ประกาศเข้ายึดและควบคุมอำนาจการปกครองประเทศไว้และจัดตั้งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยได้ออกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และคำสั่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความมั่นคงแห่งชาติทางการเมือง และเกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมไทย (“จาก “กฎอัยการศึก” ถึง “รัฐประหาร” แผนลึก “บึกตูด” ยึดอำนาจใน 3 วัน”, 2557, น. 1-2)

ต่อมาวันที่ 22 กรกฎาคม 2557 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 จากคำปรารภของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ความว่า โดยที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยคณะทหารและตำรวจได้นำความกราบบังคมทูลว่า ตามที่ได้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้ง

ทางการเมืองขึ้นในกรุงเทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียงต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน จนลุกลามไปสู่แทบทุกภูมิภาคของประเทศ ประชาชนแตกแยกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ขาดความสามัคคีและมีทัศนคติไม่เป็นมิตรต่อกัน บางครั้งเกิดความรุนแรงใช้กำลังกันและใช้อาวุธสงครามเข้าทำร้ายประหัตประหารกัน สวัสดิภาพและการดำรงชีวิตของประชาชนไม่เป็นปกติสุข การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองการปกครองชะงักงัน กระทบต่อการใช้อำนาจในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร และในทางตุลาการ การบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผล นับเป็นวิกฤตการณ์ร้ายแรงที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน แม้รัฐจะแก้ไขปัญหาด้วยกลไกและมาตรการทางกฎหมาย เช่น นำกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในภาวะต่าง ๆ มาบังคับใช้ ยุบสภาผู้แทนราษฎรและจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป และฝ่ายที่ไม่ได้เป็นคู่กรณี เช่น องค์การธุรกิจภาคเอกชน องค์การตามรัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง กองทัพ และวุฒิสภา ได้พยายามประสานให้มีการเจรจาปรองดองกัน แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จกลับจะเกิดข้อขัดแย้งใหม่ในทางกฎหมายและการเมือง เป็นวังวนแห่งปัญหาไม่รู้จักจบสิ้น ในขณะที่ความขัดแย้งได้ขยายตัวกว้างขวางออกไปและมีแนวโน้มจะรุนแรงมากขึ้นจนถึงขั้นจลาจลได้ทุกขณะ ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สิน ความสะดวกสบายของประชาชนผู้สุจริต กระทบต่อการทำมาหากินและภาวะหนี้สินของเกษตรกรโดยเฉพาะชาวนา การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การป้องกันปัญหาจากภัยธรรมชาติ ความเชื่อถือในอำนาจรัฐและความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ ทั้งยังเปิดช่องให้มีการก่ออาชญากรรมและความไม่สงบอื่นเพิ่มขึ้น อันจะเป็นการทำลายความมั่นคงของชาติ และความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในที่สุด

ดังนั้น คณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงจำเป็นต้องเข้ายึดและควบคุมอำนาจการปกครองประเทศไว้ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 และประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลง ยกเว้นความในหมวด 2 พระมหากษัตริย์ ซึ่งยังมีผลใช้บังคับอยู่ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 11/2557 ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยได้กำหนดแนวทางการแก้ปัญหาไว้ 3 ระยะ หรือที่เรียกว่า Road Map ระยะที่ 1 (Road Map ขั้นที่ 1) เป็นการยุติความขัดแย้งเพื่อเป็นการใช้อำนาจสกัดการใช้อำนาจและการนำอาวุธมาใช้คุกคามประชาชน ยุติความหวาดระแวง และแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การปกครองที่สะสมมากกว่าหกเดือนให้คลี่คลายลงซึ่งเป็นระยะเฉพาะหน้า เตรียมการสร้างความปรองดองสมานฉันท์เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ และจัดตั้งศูนย์ปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูป (ศปป.) ทั้งในส่วนกลางและระดับพื้นที่ เพื่อเตรียมการขับเคลื่อนไปสู่ขั้นที่ 2 ต่อไป ซึ่งใช้เวลาเพียง 2-3 เดือน เป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ระยะที่ 2 (Road Map ขั้นที่ 2) ขั้นสร้างความปรองดองสมานฉันท์และการปฏิรูปประเทศ โดยประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และจัดตั้งรัฐบาลเพื่อให้การบริหารประเทศสามารถเดินหน้าต่อไปได้ การจัดตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอของทุกฝ่ายในการแก้ปัญหาที่เรื้อรังมานานให้ดีขึ้นและปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญพร้อมแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้ง สร้างความปรองดองสมานฉันท์น่าจะใช้เวลา 1 ปี ระยะที่ 3 (Road Map ขั้นที่ 3) เป็นขั้นจัดการเลือกตั้งตามแนวทางประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ภายใต้กฎเกณฑ์ กติกา

และกฎหมายที่ทุกฝ่ายยอมรับ เพื่อให้ได้คนดี สุจริตมีคุณธรรมมาปกครองบ้านเมืองตามหลักธรรมาภิบาล (“เปิดโรคแมว 3 ระยะสู่เลือกตั้ง.” 2557)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งบทบัญญัติในมาตรา 6 บัญญัติให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนไม่เกิน 220 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่ คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำจากผู้มีสัญชาติไทย โดยการเกิดและมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี โดยจะต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถ และความหลากหลายของบุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ ในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสังคม ภาควิชาการ ภาควิชาชีพ และภาคอื่นที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยได้ประกาศแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2557 และนอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังได้กำหนดให้มีคณะกรรมการสรรหาต่าง ๆ แต่ละจังหวัด คือการสรรหา บุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ ในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสังคม ภาควิชาการ ภาควิชาชีพและภาคอื่นที่จะเป็น ประโยชน์ต่อการแต่งตั้งสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติโดยการกระจายตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เปิดโอกาส และให้มีความเท่าเทียมกันทางเพศ รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสสามารถสมัครเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกสภาปฏิรูป แห่งชาติได้ตามคุณสมบัติที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการปฏิรูปด้านต่าง ๆ และในวันที่ 31 กรกฎาคม 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการสรรหา สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ พ.ศ. 2557 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) เพื่อใช้ในการคัดเลือกบุคคลส่งให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติเลือกให้เหลือไม่เกิน 250 คน เพื่อทำหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวต่อไป และในวันที่ 6 ตุลาคม 2557 ได้แต่งตั้งสมาชิก สภาปฏิรูปแห่งชาติ ตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 และรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 32 กำหนดให้มีคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อจัดทำ ร่างรัฐธรรมนูญประกอบไปด้วยกรรมการ 36 คน ซึ่งประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติแต่งตั้งจากบุคคลที่ คณะรักษาความสงบแห่งชาติเสนอเป็นประธานกรรมการ 1 คน สภาปฏิรูปแห่งชาติเสนอจำนวน 20 คน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี คณะรักษาความสงบแห่งชาติเสนอฝ่ายละ 5 คน และได้ประกาศแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2557 เพื่อจะดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ได้ประกาศไว้

ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมือง

ความมั่นคงของชาติตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 ซึ่งบัญญัติว่า “ความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หมายความว่า การให้ เอกอภราชของชาติ หรือสวัสดิภาพของประชาชนอยู่ในความมั่นคงหรือปลอดภัย รวมตลอดถึงการให้ประเทศ ดำรงอยู่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” รวมทั้งความมั่นคง ของชาติหมายถึงการคงอยู่ของเอกราชของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความหมายของคำว่า “ชาติ” หมายถึงประเทศและคำว่าประเทศ หมายถึงแว่นแคว้น ชาติจึงหมายถึงบ้านเมืองหรือแว่นแคว้น ความมั่นคงของบ้านเมืองมีองค์ประกอบอยู่ 5 ประการ คือ

1. ดินแดน หมายถึง พื้นที่รองรับประชากรหรือทรัพยากรต่าง ๆ ของชาติและของประเทศนั้น
2. ประชากร หรือคนซึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนนั้น ๆ
3. รัฐบาลและการปกครอง หมายถึง การปกครองของคนที่ยังรวมกันอยู่ในดินแดนนั้น ๆ
4. อธิปไตย หมายถึง อำนาจสูงสุดเหนือดินแดนของรัฐบาลของประชาชนที่มีการปกครองกันอย่างมีระเบียบ ผู้ใดซึ่งเป็นบุคคลอื่นจะละเมิดมิได้ สำหรับประเทศไทยได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติหรืออำนาจในการออกกฎหมายมาบังคับใช้ในสังคม อำนาจบริหารหรืออำนาจในการปกครอง การบริหารประเทศและหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ อำนาจตุลาการหรืออำนาจในการพิจารณาคดีของศาลหรือข้อพิพาทของบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศนั้น
5. เอกลักษณ์ของชาติ หมายถึง ลักษณะเด่นที่มีเหมือนกันของคนในประเทศนั้นและมีลักษณะร่วมกันของคนในชาตินั้น

คำว่า “ชาติ” ในความหมายนี้จะต้องมีองค์ประกอบครบทั้ง 5 ประการ จะขาดองค์ประกอบข้อหนึ่งข้อใดไม่ได้ (สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด, ม.ป.ป., น. 2-3)

ความหมายของความมั่นคงแห่งชาตินั้น ซึ่งใช้ความหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 ต่อมาได้ยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวโดยได้ตราพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ขึ้นใหม่เพิ่มคำนิยามให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยซึ่งบัญญัติว่า “สถานการณ์ฉุกเฉิน” หมายความว่า สถานการณ์อันกระทบหรืออาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรืออาจทำให้ประเทศหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน หรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา การรบหรือการสงคราม ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อรักษาไว้ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขตผลประโยชน์ของชาติ การปฏิบัติตามกฎหมาย ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความสงบเรียบร้อยหรือประโยชน์ส่วนรวม หรือการป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาอย่างฉุกเฉินและร้ายแรง

ความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมือง หมายถึง ประเทศที่มีระบบการเมืองที่มีเสถียรภาพ รัฐบาลมีเสถียรภาพทางการเมืองสามารถบริหารประเทศได้จนครบตามวาระ มีหัวหน้าคณะรัฐบาลที่มีคุณภาพ มีจริยธรรม มีความเสียสละ และมุ่งมั่นเพื่อการทำงานที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติอย่างแท้จริง การบริหารงานโปร่งใส มีหลักธรรมาภิบาล ประชาชนไว้วางใจ ตลอดจนกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า สังคมมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ประชาชนในชาติ มีความอยู่ดีกินดี มีสิ่งบริการและอำนวยความสะดวกอย่างครบครัน มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีความสามารถในการรักษากฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ภายในประเทศให้ประชาชนในชาติได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านการต่างประเทศจะต้องมีรัฐบาลที่มีความสามารถทางการทูตนำพาให้ประเทศสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ในด้านเศรษฐกิจและการค้าเพื่อนำผลประโยชน์และเงินตราเข้าประเทศ และนำพาประเทศ

ให้พ้นจากภัยคุกคามในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ จะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มีความซื่อสัตย์ มีความเสียสละ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถรู้เท่าทันเหตุการณ์ต่าง ๆ ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปและปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์ใหม่ ๆ ในการที่จะรักษาผลประโยชน์ของชาติไว้ได้ (เจษฎา มีบุญลือ, 2553, น. 22)

การเมืองของประเทศใดก็ตามจะมั่นคงหรือไม่ต้องดูที่ระบอบการเมือง และองค์กรที่เป็นกลไกทางการเมืองว่ามีเสถียรภาพมั่นคงหรือไม่ (จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, 2526, น. 21)

ความหมายของคำว่าการเมือง

การเมืองมีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า Politics และคำว่ารัฐศาสตร์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Political Science ซึ่งทั้งสองคำนี้มีความหมายใกล้เคียงกันมาก และมักจะใช้ปะปนกันอยู่เสมอ จากประวัติความเป็นมาของทั้ง 2 คำนี้มาจากรากศัพท์ภาษากรีกว่า Polis ซึ่งแปลว่านครรัฐ ทั้ง 2 คำ จึงมีความเกี่ยวข้องและวิวัฒนาการควบคู่กันมา การจะใช้ศัพท์คำใดนั้นขึ้นอยู่กับความหมาย เช่นถ้าใช้ในทางวิชาการก็จะใช้คำว่ารัฐศาสตร์ แต่ถ้าใช้ในแง่พฤติกรรมการปฏิบัติจะใช้คำว่าการเมือง (นงเยาว์ พิระตานนท์, 2541, น. 6)

สำหรับความหมายของคำว่าการเมืองได้มีนักปราชญ์และนักรัฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงได้ให้คำนิยามไว้แตกต่างกันออกไป ดังนี้

อริสโตเติล ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเมืองย่อมเกี่ยวพันกับอำนาจ และอำนาจทางการเมืองจะต้องแตกต่างจากอำนาจอื่น องค์กรทางการเมืองจะต้องมีอำนาจปกครองเป็นอธิปัตย์ คุณลักษณะทางการเมืองประกอบด้วยปัจจัยที่เด่น 2 ประการ คือ อำนาจ (Authority) และการปกครอง (Ruling)

เซลดอน เอส โวลิน ได้ให้คำจำกัดความว่า การเมืองเป็นกิจกรรม จุดสนใจอยู่ที่การแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการแข่งขันในระดับบุคคล กลุ่มคนต่อกลุ่มคน และสังคมต่อสังคม (อังกะนงเยาว์ พิระตานนท์, 2541, น. 6-7)

การเมือง หมายถึงกลุ่มคนหรือกลุ่มบุคคลในสังคมที่อาจจะมีผลประโยชน์ร่วมกันหรือขัดกัน หรือมีความคิดเห็นเหมือนกัน หรือต่างกัน กระทำการร่วมมือกันหรือต่อต้านกัน เพื่อสรรหาบุคคลไปทำหน้าที่ปกครองแทนเขา หรือให้ได้มาซึ่งอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องของส่วนรวมได้โดยชอบธรรม (จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, 2526, น. 21)

ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยทั่วโลก เมื่อต้องการให้ประเทศมีเสถียรภาพทางการเมือง มีความมั่นคงทางด้านการเมือง สังคมสงบสุข ประชาชนในประเทศมีความผาสุก และประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค การเมืองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องเข้มแข็งตามหลักของประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตยตามหลักสากลที่ประเทศต่าง ๆ ได้ใช้ปกครองประเทศทั่วโลก ประเทศไทยก่อนที่จะมีการทำรัฐประหารก็ปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่เนื่องจากความไม่ต่อเนื่องของระบอบประชาธิปไตย หรือความเป็นประชาธิปไตยยังไม่ได้หยั่งรากลึกในสังคมไทยตามหลักการของประชาธิปไตยที่แท้จริง จึงทำให้ประเทศมีปัญหาสืบเนื่องกันมากกลายเป็นความขัดแย้งทางการเมือง และสะสมความขัดแย้งขึ้นเรื่อย ๆ แต่แม้จะมีปัญหายุ่งยากขนาดไหนก็ต้องพัฒนาประเทศไปตามหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และยังคงใช้ระบอบการปกครองนี้ต่อไป

หลักพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย (Democracy) มีความหมายมาจากคำว่า ประชา และอธิปไตย หมายถึง อำนาจสูงสุด มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกคำว่า demos ซึ่งแปลว่าประชาชนกับ cracy ที่แปลว่าระบอบการปกครอง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองโดยประชาชนหรือการปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ไม่ใช่กลุ่มบุคคลหรือคณะบุคคลใด อันถือเป็นการปกครองซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากระบบเผด็จการอย่างสิ้นเชิง (วรานนท์ วิเศษศิริ, 2551, น. 7) แต่ความหมายของประชาธิปไตยดั้งเดิมหมายถึงการปกครองโดยหมู่ชน รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ ตามความหมายของ อริสโตเติล (Aristotle) ประชาธิปไตยแบบนี้เป็นลักษณะประชาธิปไตยที่เป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนทั้งหมดเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง ประชาชนจะเข้าร่วมประชุมเพื่อตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยไม่ผ่านตัวแทนซึ่งจัดเป็นประชาธิปไตยแบบทางตรง (Direct Democracy) เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 500 ปีก่อนคริสตกาล ดินแดนแห่งประชาธิปไตยแห่งแรกคือบริเวณหุบเขากรีกและชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน อันเป็นที่ตั้งของบรรดานครรัฐกรีกทั้งหลาย ลักษณะการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ การยึดหลักการว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน ประชาธิปไตยยุคแรกเป็นประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) ได้แก่ การที่ยอมให้ผู้ชายทุกคนที่บรรลุนิติภาวะอายุครบ 20 ปี สามารถจับอาวุธป้องกันประเทศ ได้สิทธิเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการที่รัฐได้แสดงเจตจำนงค์ของรัฐเอาไว้ การที่นครรัฐกรีกสามารถปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยได้โดยตรงนั้น เพราะว่ารรัฐแต่ละรัฐมีอาณาบริเวณไม่กว้างขวาง และจำนวนประชากรของรัฐก็ไม่มีมาก ไม่มีอุปสรรคในการที่จะให้พลเมืองอายุถึงเกณฑ์มีส่วนร่วมในการประชุมสภาประชาชน แต่ในปัจจุบันนี้ระบอบประชาธิปไตยโดยตรงแบบกรีกไม่สามารถที่จะนำมาใช้ได้อีกต่อไป เพราะจำนวนประชากรของแต่ละรัฐของแต่ละประเทศมีจำนวนมากเกินกว่าที่จะให้โอกาสแก่พลเมืองทุกคนเข้ามามีสิทธิโดยตรงในการวินิจฉัยตัดสินปัญหาของประเทศ ระบอบประชาธิปไตยที่ใช้ปกครองประเทศต่าง ๆ จึงเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยทางผู้แทน (Representative Democracy) ประชาชนได้ใช้สิทธิของพลเมืองกันทุกคนโดยเป็นผู้ลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทนราษฎรเข้าไปทำหน้าที่แทนตัวเองในรัฐสภาและมติหรือการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐสภาถือว่าเป็นความต้องการหรือสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาชนที่เลือกผู้แทนเหล่านั้นเข้ามาทำหน้าที่แทน (สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด, ม.ป.ป., น. 57)

ประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยส่วนมากในโลกจะต้องมีการบัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนในขั้นพื้นฐานไว้ในกฎหมายสูงสุดหรือกฎหมายรัฐธรรมนูญ และในกฎหมายรัฐธรรมนูญจะต้องมีหลักการ ดังต่อไปนี้

หลักนิติรัฐ (Rule of law) หลักการปกครองโดยกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนป้องกันไม่ให้รัฐใช้อำนาจไม่ชอบธรรมล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการกระทำไปตามอำเภอใจของรัฐ ถือเป็นการจำกัดอำนาจรัฐให้อยู่ภายใต้กฎหมายที่รัฐบังคับใช้เช่นเดียวกับประชาชนผู้อยู่ภายใต้กฎหมายนั้น การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรฝ่ายบริหารจะต้องชอบด้วยกฎหมายที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติในการจำกัดสิทธิของประชาชนได้เท่าที่ขอบเขตของกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น กฎหมายที่ตราขึ้น

โดยองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติต้องชอบด้วยกฎหมายรัฐธรรมนูญ และมีอำนาจอย่างจำกัดเพื่อไม่ให้ล่วงล้ำเข้าไปในแดนสิทธิของประชาชนเกินขอบเขตแห่งความจำเป็นในการดำรงไว้ซึ่งประโยชน์ของสาธารณะ สำหรับการควบคุมไม่ให้องค์กรฝ่ายบริหารกระทำการขัดต่อกฎหมายหรือการควบคุมไม่ให้กฎหมายขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งตราโดยฝ่ายนิติบัญญัติ อาจจะเป็นองค์กรตุลาการที่เป็นอิสระแยกออกไปจากองค์กรตุลาการที่ทำหน้าที่พิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาก็ได้ การทำหน้าที่ขององค์กรตุลาการซึ่งมีความเป็นอิสระจากฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารปราศจากการสั่งการของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ และองค์กรตุลาการต้องมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงตามหลักการแบ่งแยกอำนาจถือเป็นหลักการสำคัญที่อ้างความชอบธรรมของอำนาจโดยมีจุดเกาะเกี่ยวอยู่ที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดอย่างแท้จริง (กิตติวัฒน์ รัตนดิถก ณ ภูเก็ต, 2546, น. 6-9)

หลักอำนาจสูงสุด หรืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักประชาธิปไตยข้อนี้พัฒนามาจากทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ คือ ทฤษฎีสัญญาประชาคมของ John Locke ที่ถือว่า “เมื่อประชาชนตกลงทำสัญญาร่วมกันในการจัดตั้งสังคม ประชาชนมิได้มอบอำนาจของตนให้แก่ผู้ใด ดังนั้นเพื่อเป็นหลักประกันในการรักษาเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน อำนาจอธิปไตยอันเป็นอำนาจสูงสุดจึงต้องเป็นของประชาชน” และทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนของ Jean Jacques Rousseau ซึ่งมีแนวคิดที่ว่า “อำนาจอธิปไตยมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม มนุษย์ก็ได้ทำสัญญาหรือก่อพันธะผูกพันกันโดยชัดแจ้งว่าจะมอบอำนาจที่ตนมีอยู่ให้แก่สังคมร่วมกัน” ตามทฤษฎีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนอาจมอบหมายให้ใครเป็นผู้แทนและใช้อำนาจแทนตนได้ แต่การใช้อำนาจของบุคคลดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริง นอกจากนี้ทุกทฤษฎีจะเน้นการปกครองแทนประชาชนเพราะผู้ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจย่อมมีส่วนเป็นเจ้าของอำนาจเท่ากับประชาชนทั่วไป เพียงแต่ตนได้อำนาจมาจากความยินยอมพร้อมใจของประชาชนในลักษณะชั่วคราว ไม่ใช่การมอบหมายอำนาจอย่างถาวร ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่างก็รับแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมาปรับใช้ โดยยอมรับว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนทุกคน กฎหมายทั้งหลายที่ออกมาบังคับใช้หรือกำหนดวิถีชีวิตของประชาชนจึงต้องมีที่มาจากประชาชนโดยตรง หรือจากผู้แทนซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด การดำเนินการของรัฐทุกส่วนจึงต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนเป็นสำคัญ

หลักประชาธิปไตยแบบเสรีหรือหลักสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค

หลักประชาธิปไตยแบบเสรีนั้น มีนักปราชญ์คนสำคัญคือ John Locke ที่เชื่อในแนวคิดที่ว่า “มนุษย์แต่ละคนมีเสรีภาพที่สมบูรณ์ไม่จำกัด มนุษย์สามารถกระทำการได้ทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตน มนุษย์ทุกคนรู้จักกฎหมายธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่สอนให้มนุษย์รู้จักการเคารพสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคต่อกัน รู้ว่าตนไม่ควรจะล่วงละเมิดชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สินของกันและกัน แต่มีข้อเสียในเรื่องการขาดความชัดเจนของการใช้สิทธิที่มักจะล่วงล้ำขอบเขต และกระทบกระทั่งสิทธิของผู้อื่นอยู่เสมอ ดังนั้นเพื่อยุติความขัดแย้งมนุษย์จึงเข้าทำสัญญาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและจัดตั้งรัฐบาลเพื่อทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในรูปของสัญญาประชาคม (Social Contract)” แนวคิดดังกล่าวก่อให้เกิดหลักการสำคัญ

ที่ว่า รัฐมีอำนาจอยู่อย่างจำกัด รัฐจะใช้อำนาจล่วงล้ำเข้าไปทำลายสิทธิของประชาชนไม่ได้ต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกล่วงละเมิดโดยอำนาจรัฐถือเป็นเรื่องที่รัฐพึงให้ความสำคัญ กล่าวได้ว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพมาแต่ดั้งเดิม โดยสิทธิเสรีภาพดังกล่าวเป็นสิ่งที่รัฐต้องคำนึงถึงจะยอมได้รับความคุ้มครองจากรัฐอยู่เสมอ (วรานนท์ วิเศษศิริ, 2551, น. 7)

ความหมายของคำว่า สิทธิ (Rights) หมายถึงอำนาจที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิจึงก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นตามมา กล่าวได้ว่าสิทธิเป็นอำนาจของบุคคลที่กฎหมายบัญญัติรับรองให้สามารถกระทำการใดได้อย่างอิสระ รวมทั้งมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการสิ่งใดให้ตนและตนย่อมต้องมีหน้าที่กระทำต่อบุคคลอื่นภายใต้สิทธิของบุคคลอื่นนั้นเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อมิให้การใช้สิทธิของบุคคลแต่ละคนล่วงเกินสิทธิของบุคคลอื่นนั่นเอง (บรรเจ็ด สิงคะเนติ, 2543, น. 47)

ความหมายของคำว่า เสรีภาพ (Liberties) หมายถึง สภาพการณ์ที่บุคคลมีอิสระในการที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตน เสรีภาพเป็นความสามารถของบุคคลในสภาพการณ์นั้น ๆ ที่จะกระทำการใดก็ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคมาขัดขวาง ทั้งนี้ตราบแต่ที่การใช้เสรีภาพของตนนั้นไม่เป็นการล่วงละเมิดเสรีภาพของบุคคลอื่น ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ต้องเคารพสิทธิและมีหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกล่วงล้ำโดยอำนาจตามอำเภอใจของรัฐ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ต้องได้รับความคุ้มครอง ปราศจากการล่วงละเมิดหรือถูกรวบงำ หลักการนี้ได้ถูกนำไปบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศที่มีการปกครองตามแนวทางในระบอบรัฐธรรมนูญนิยม เกิดสภาพบังคับเป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ถือได้ว่าเป็นการจำกัดอำนาจรัฐในการล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยการตรากฎหมายออกใช้บังคับ

หลักความเสมอภาค (Equality) แนวคิดทางกฎหมายของหลักความเสมอภาคที่มุ่งให้ความคุ้มครองประชาชนทางกฎหมายอย่างเท่าเทียม (Equal protection under the law) โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ได้มีการรองรับอย่างชัดเจนในกฎหมายปัจจุบันโดยถือว่าบุคคลย่อมมีความเสมอภาคที่จะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน อันเป็นการยอมรับสิทธิเสรีภาพที่เป็นสาระสำคัญของความเป็นมนุษย์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด และไม่อาจพรากไปได้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการยอมรับทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติโดยอ้างถึงหลักกฎหมายที่ว่า “บุคคลทุกคนเกิดมามีเสมอภาคกัน” หลักความเสมอภาคยังเป็นหลักการที่ควบคุมไม่ให้รัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจเจาะจงแก่กลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ กล่าวคือรัฐต้องสามารถอธิบายได้ว่า เหตุใดรัฐจึงกระทำการอันเป็นผลประโยชน์หรือก่อให้เกิดภาระเฉพาะแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด หากการให้เหตุผลนั้นไม่อาจรับฟังได้ ย่อมแสดงว่าการใช้อำนาจของรัฐเป็นไปตามอำเภอใจ

หลักการปกครองโดยฝ่ายข้างมากที่เคารพหรือคุ้มครองสิทธิฝ่ายข้างน้อย หลักการของระบอบประชาธิปไตยโดยทางผู้แทนที่ประชาชนเป็นผู้เลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน ได้ก่อให้เกิดสถานะความเป็นผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองอันเป็นสถานะที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางแนวคิดระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองอยู่ในสภาพที่ไม่อาจเป็นจริงได้ ประกอบกับลักษณะของการ

ปกครองที่ให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแก่บุคคลได้อย่างกว้างขวาง ความคิดเห็นที่แตกต่างย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดา ดังนั้น เพื่อให้บรรลุดมคติใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด และเพื่อให้สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบอบประชาธิปไตยจึงต้องยอมรับเจตนารมณ์ของประชาชนจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้กล่าวคือ ต้องปกครองไปตามฝ่ายข้างมาก (The Rule of Majority) โดยมีผลผูกพันฝ่ายข้างน้อยให้ยอมรับการตัดสินใจ หากการตัดสินใจนั้นมีเหตุผลมีความชอบธรรมตามวิธีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในขณะที่เดียวกันการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ต้องคุ้มครองและยอมรับฟังความคิดเห็นของฝ่ายข้างน้อยด้วย (วรานนท์ วิเศษศิริ, 2551, น. 16-20)

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยดำรงอยู่ใน 3 ฐานะ ได้แก่

1. **ระบอบประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์** ประชาชนชาวอเมริกัน และประชาชนในทวีปยุโรป ได้ปฏิเสธระบบความเชื่อแบบเก่า ๆ ที่สังคมตะวันตกเชื่อถือมาก่อน คือ ระบอบกษัตริย์ และระบอบพิวตัลเป็นต้น เพราะระบอบทั้งสองนี้ปฏิเสธหลักแห่งความเท่าเทียมกันของมนุษย์ และหลักเสรีภาพ ทั้งนี้หลักการดังกล่าวประชาชนในทวีปยุโรปได้ตระหนักถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนส่วนน้อยที่เป็นผู้มีอำนาจปกครองอยู่กับคนส่วนมากที่ถูกปกครอง ประชาชนจึงพยายามต่อสู้ดิ้นรนเพื่อล้มล้างระบอบการปกครองที่กดขี่ข่มเหงประชาชนจากผู้ปกครอง อย่างไรก็ตามหลักสำคัญทั้ง 2 ประการ คือ หลักสิทธิเสรีภาพ และหลักความเสมอภาคนี้เป็นสิ่งที่ประชาชนโดยส่วนมากยอมรับหลักการนี้จึงเป็นพลังที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยเจริญก้าวหน้ามากขึ้นและใช้เป็นหลักปกครองในหลายประเทศในโลกนี้ แต่ก็ยังยากที่จะทำให้ระบอบประชาธิปไตยเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ในระยะเวลายาวนาน แต่ถือว่าเป็นอุดมคติอันสูงส่งที่จูงใจให้มนุษย์พยายามต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้สังคมที่ตนอาศัยอยู่ได้เป็นสังคมที่เป็นระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

2. **ระบอบประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต** การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะดำเนินไปได้ใกล้เคียงกับอุดมคติของสังคมประชาธิปไตยมากน้อยเพียงไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศนั้น ถ้าวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศเหล่านั้นดำเนินไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยแล้ว ระบอบการปกครองของประเทศนั้นก็ย่อมจะใกล้เคียงกับอุดมคติของระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด ที่จริงนั้นระบอบการปกครองของประเทศเป็นภาพสะท้อนของวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศนั้น ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศยอมรับและยึดเอาหลักแห่งความเท่าเทียมกันเป็นแนวในการดำเนินชีวิต เช่น เคารพในความคิดเห็นของคนอื่น และคนอื่นสามารถที่จะคัดค้านความคิดเห็นของตนได้รวมทั้งการต่อสู้เพื่อรักษาเสรีภาพ ทั้งที่เป็นเสรีภาพของตนเองและของคนอื่นอย่างจริงจัง ตลอดจนมีความสนใจต่อระบบการเมือง และการปกครองของประเทศนั้นก็ย่อมจะเป็นประชาธิปไตยขึ้นได้ แต่ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์นั้น ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนั้นจะมีวิถีชีวิตดังที่กล่าวมานี้ได้ ก็ต่อเมื่อสังคมของประเทศนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากแล้ว เช่น การเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม รวมทั้งประเพณีและแนวความคิดแบบเก่า ๆ ได้ค่อย ๆ หายไปและมีแนวคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้น จนกระทั่งกลายเป็นสังคมที่มีการใช้เหตุผล (rationalization) เป็นหลักด้วย โดยเฉพาะพรรคการเมืองจะต้องเป็นองค์กรหลักในการส่งผู้แทนราษฎรลงสมัครรับเลือกตั้ง และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและต่อสู้เพื่อรักษาผลประโยชน์อันชอบธรรมของตน รวมทั้ง

มีกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างสมดุลกัน คือ มีทั้งกลุ่มนักธุรกิจ นักอุตสาหกรรม และ นายธนาคาร อีกฝ่ายหนึ่ง คือ กลุ่มเกษตรกรและชาวนาต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตน โดยมีกลุ่มปัญญาชนก้าวหน้าและนักวิชาการเป็นผู้คอยวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าว และการควบคุมกฎเกณฑ์ของสังคมไว้มิให้กลุ่มอิทธิพลใดละเมิดกฎหมาย ละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมตามใจชอบ ถ้าสังคมของประเทศนั้นได้มีการเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมแล้ว แต่ประเพณีและ แนวความคิดเก่า ๆ ยังมีอิทธิพลอยู่มากในสังคมเช่นนั้น วิธีชีวิตของประชาชนก็ขัดกับอุดมคติของระบอบ ประชาธิปไตยที่ย่อมจะยังดำรงอยู่ได้ ซึ่งก็จะส่งผลให้การปกครองของประเทศนั้นมีลักษณะที่ขัดกับหลักการ ของระบอบประชาธิปไตยอยู่บ้างไม่มากก็น้อย

3. ระบอบประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครอง ประชาชนชาวอเมริกันซึ่งยึดมั่นใน ระบอบประชาธิปไตยสามารถทำลายระบอบการปกครองที่มีรากฐานอยู่บนความเชื่อถือในระบอบเก่า ๆ ลงได้ ประชาชนชาวอเมริกันและประชาชนในภาคพื้นยุโรปจึงได้สถาปนารูปแบบการปกครองขึ้นใหม่ที่เหมาะสมต่อ สังคมของอเมริกันและในสังคมยุโรป ประเทศฝรั่งเศสได้เลือกเอารูปแบบสาธารณรัฐที่ไม่ยอมให้มีกษัตริย์เป็น ประมุข ส่วนชาวอังกฤษซึ่งนิยมระบบจารีตประเพณีและไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง โดยยังให้กษัตริย์ เป็นประมุขของประเทศต่อไปแต่จำกัดอำนาจของกษัตริย์ลงโดยให้อยู่ภายใต้กฎหมายจนทำให้กษัตริย์ไม่อาจ ที่จะไปตัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยประชาชนไม่ยินยอมได้ ถึงแม้รูปแบบการปกครองทั้งสองรูปแบบนี้ ต่างก็เป็นรูปแบบการปกครองของระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นรูปแบบที่ยอมรับว่าประชาชนเป็นใหญ่และ เป็นผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจเลือกที่จะให้ใครเป็นผู้ปกครองประเทศแทนตนหรือโดยเป็นรูปแบบการปกครอง ที่ยอมรับว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งเรียกกันว่าอำนาจอธิปไตย

ดังนั้น ประชาชนชาวอเมริกันและชาวยุโรปก็พยายามพัฒนาระบบที่จะทำให้ผู้ใช้อำนาจสูงสุดในการ ปกครองประเทศแทนประชาชนนั้นใช้อำนาจนั้นด้วยความรับผิดชอบ และอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนอยู่เสมอ ระบบการปกครองของประเทศสหรัฐอเมริกาเรียกกันว่าระบบการปกครองโดยประธานาธิบดี มีประธานาธิบดี เป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร ส่วนของประเทศอังกฤษเรียกว่าระบบการปกครองโดยรัฐสภา มีรัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจ และอำนาจนิติบัญญัติ และรัฐสภายังเป็นที่มาของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลอีกด้วย และประเทศฝรั่งเศสซึ่งใช้ ระบบของอังกฤษอยู่หลายสิบปีแต่ไม่ค่อยจะได้ผลเพราะสังคมของฝรั่งเศสแตกต่างจากสังคมอังกฤษอย่างมาก จึงคิดระบบใหม่ขึ้นมาอีกเป็นระบบที่ยอมให้ประธานาธิบดีกับรัฐสภาาร่วมกันใช้อำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติ เรียกกันว่าระบบกึ่งประธานาธิบดี หรือระบบกึ่งรัฐสภา ทั้งสามระบบนี้มีวิธีการแบ่งหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการแตกต่างกัน นอกจากนั้นแต่ละระบบยังได้วางกฎเกณฑ์โครงสร้างในการใช้อำนาจของ สถาบันต่าง ๆ ไว้แตกต่างกันดังต่อไปนี้

โครงสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ระบบประธานาธิบดี (Presidential system) การปกครองในระบบประธานาธิบดี ผู้ใช้อำนาจ นิติบัญญัติคือรัฐสภากับผู้ใช้อำนาจบริหาร คือ ประธานาธิบดีและคณะรัฐมนตรีทำหน้าที่แยกต่างหากจากกัน ทั้งนี้ก็เป็นไปตามหลักการแยกผู้ใช้อำนาจบริหารและนิติบัญญัติออกจากกัน (Separation of powers)

อันเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดของระบบนี้ นอกจากนั้นผู้ใช้อำนาจทั้งสองนี้ยังเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกันอีกด้วย เพราะผู้ใช้อำนาจทั้งสองฝ่ายซึ่งต่างก็ได้รับเลือกตั้งโดยตรงมาจากประชาชนเช่นกัน มีฐานะเป็นตัวแทนของเจ้าของอำนาจสูงสุดในประเทศเท่าเทียมกัน นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญของประเทศที่ใช้ระบบนี้ เช่น สหรัฐอเมริกา และฟิลิปปินส์ เป็นต้น ยังถือว่าศาลซึ่งเป็นสถาบันอิสระมีฐานะเท่าเทียมกับสถาบันอื่น ๆ อีกด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้ใช้อำนาจทั้งสองจะมีอิสระไม่ขึ้นแก่กัน แต่สถาบันทั้งสามนี้ต่างมีอำนาจที่จะคอยยับยั้งและถ่วงดุล (Checks and Balances) ซึ่งกันและกันซึ่งก็เป็นการคอยป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจเกินขอบเขต เช่น ประธานาธิบดีอาจไม่ยอมลงนามในร่างกฎหมายที่รัฐสภาผ่านออกมาหรือศาลอาจตัดสินว่ากฎหมายเป็นโมฆะใช้บังคับไม่ได้ ประเทศที่ใช้ระบบนี้ คือสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ระบบกึ่งประธานาธิบดีหรือกึ่งรัฐสภา (Semi-presidential or semiparliamentary system)

การปกครองในระบบนี้ รัฐสภาใช้อำนาจเพียงตรากฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเท่านั้น สมาชิกรัฐสภาจะไปใช้อำนาจบริหารในขณะเดียวกันไม่ได้ ส่วนประธานาธิบดีในระบบนี้มีอำนาจมากกว่าประธานาธิบดีในระบบรัฐสภา เพราะสามารถใช้อำนาจบริหารบางอย่างได้ไม่ต้องมีนายกรัฐมนตรีมาคอยรับผิดชอบแทน เช่น ยุบสภาผู้แทนได้ในทุกกรณี เป็นต้น จึงทำให้ประธานาธิบดีอยู่ในฐานะที่จะถ่วงดุลอำนาจของรัฐสภาได้ อย่างไรก็ตามนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้ที่ใช้อำนาจบริหารอย่างแท้จริง ก็ยังคงต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาอยู่ และถ้าไม่ได้รับความไว้วางใจจากรัฐสภาก็จะต้องลาออก เว้นแต่ประธานาธิบดีจะให้อยู่ในตำแหน่งต่อไป พร้อมกับสั่งยุบรัฐสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ จะเห็นได้ว่าในระบบนี้ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติอยู่ในฐานะที่ถ่วงดุลกัน ประเทศที่ใช้ระบบนี้ คือ สาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นต้น

ระบบรัฐสภา (Parliamentary system) การปกครองระบบรัฐสภาผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ คือ สมาชิกรัฐสภา มีอำนาจควบคุมผู้ใช้อำนาจมิให้ใช้อำนาจเกินขอบเขตเท่านั้น นอกจากนั้นพรรคเสียงข้างมากยังไปทำหน้าที่ผู้ใช้อำนาจในการบริหารประเทศหรือจัดตั้งรัฐบาล ทั้งนี้ก็เป็นไปตามหลักการรวมอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจการบริหารไว้ในมือของคณะบุคคลเดียวกัน (Fusion of powers) หลักการที่สำคัญพรรคที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภา จะเป็นผู้ได้รับมอบหมายจากประมุขของรัฐให้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลทำหน้าที่บริหารประเทศ ส่วนพรรคที่มีเสียงข้างน้อยก็จะทำหน้าที่ฝ่ายค้านเพื่อถ่วงดุลการใช้อำนาจบริหารของพรรคที่มีเสียงข้างมากนั้น เพื่อมิให้พรรครัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรล้มตัว และใช้อำนาจการบริหารเกินขอบเขตจนเกิดเป็นเผด็จการทางรัฐสภา ถ้าทั้งสองฝ่ายเกิดขัดแย้งกันอย่างรุนแรงระหว่างสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล ถ้าหากพรรคฝ่ายค้านเสียงข้างน้อยเกิดรวบรวมสมาชิกในรัฐสภาได้มากกว่าพรรครัฐบาล และสามารถลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ รัฐบาลก็มีทางเลือกอยู่ 2 ทาง คือ ลาออก เพื่อให้พรรคฝ่ายค้านจัดตั้งรัฐบาลบ้าง หรือมิฉะนั้นก็ขอให้ประมุขของรัฐยุบสภา เพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ ซึ่งก็จะมีผลทำให้สมาชิกของทั้งสองฝ่ายต้องหลุดพ้นจากตำแหน่งทั้งจากสมาชิกรัฐสภาและรัฐบาล และต้องมีการจัดการเลือกตั้งขึ้นใหม่โดยต้องออกไปหาเสียงเพื่อให้ประชาชนเลือกตนกลับเข้ามานั่งในสภาอีก วิธีการที่อนุญาตให้สมาชิกฝ่ายหนึ่งสามารถขับสมาชิกอีกกลุ่มออกจากตำแหน่งบริหารได้ และยอมได้สมาชิกที่อยู่ในตำแหน่งบริหารนั้นสามารถขอให้ประมุขปลดทุกฝ่ายออกจากตำแหน่งพร้อมกันได้ซึ่งเรียกวิธีการนี้ว่า “การยุบสภาผู้แทนราษฎร” ถือเป็นการถ่วงดุลอำนาจของกันและกัน และทำให้สมาชิกรัฐสภาทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความ

รับผิดชอบในฐานะผู้แทนของปวงชน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นใหญ่ ประเทศที่ใช้การปกครองประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาเช่น อังกฤษ และประเทศไทย เป็นต้น (สมโภชน์ สุนทรมณี, 2534, น. 6-13)

ประเทศไทยได้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ความหมายของการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย คือการปกครองที่ถืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและศาล จากหลักการสำคัญดังกล่าวได้มีการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองแผ่นดินออกเป็น 3 ฝ่าย คือ อำนาจนิติบัญญัติ หรืออำนาจในการตรากฎหมายเพื่อใช้บังคับ รัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจนี้ อำนาจการบริหาร หรืออำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจนี้ อำนาจตุลาการ หรืออำนาจในการพิพากษาอรรถคดีต่าง ๆ ศาลเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจนี้ อำนาจทั้ง 3 ประการ จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การจะสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับนั้น ๆ หลักการสำคัญในการปกครองทั้งระบอบประธานาธิบดีและแบบรัฐสภา ถ้าอำนาจสูงสุดในการกำหนดการปกครองอยู่ที่ประชาชนแล้วก็เป็น การปกครองแบบประชาธิปไตยทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตามแม้ประเทศไทยจะปกครองในระบอบประชาธิปไตย ก็ประสบปัญหาบางช่วงก็ปกครองโดยคณะทหารทำการปฏิวัติรัฐประหารหลายครั้ง สลับกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จนกระทั่งในปัจจุบันก็เป็น การปกครองโดยคณะทหารซึ่งเข้าควบคุมการปกครองของประเทศหรือการปกครองในสถานการณ์พิเศษ ซึ่งผู้ที่เข้าควบคุมอำนาจประเทศเรียกว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยได้ประกาศเจตนารมณ์และนโยบายไว้ว่า “เพื่อยุติความขัดแย้งของคนในชาติ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและฟื้นฟูความเชื่อมั่น ภายใต้ระบบบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ เป็นการให้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ผ่านกระบวนการดังกล่าวซึ่งเดิมรัฐบาลปกติได้ใช้อำนาจนั้น โดยมีสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่เหนือความขัดแย้งทั้งปวง ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้กับต่างประเทศ องค์กรระหว่างประเทศในเวทีนานาชาติ บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ชาติ และสร้างความมั่นใจในการลงทุน การประกอบกิจการต่าง ๆ ของชาวต่างประเทศในประเทศไทย สร้างเสถียรภาพในทุกมิติ ทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างสมบูรณ์และยั่งยืน โดยได้รับความเชื่อมั่นจากทุกพวทุกฝ่าย ประธานแนวคิด แสวงจุดร่วมของผู้ที่มีความเห็นแตกต่าง โดยมุ่งผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก ยกกระตือรือร้นการศึกษาสร้างมาตรฐานของการดำรงชีวิตของประชาชนในสังคมไทย ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างยั่งยืนตลอดไป” และในด้านความมั่นคงของประเทศ สร้างความมีเสถียรภาพ ความทัดเทียมกันของประชาคมอาเซียน สนับสนุนพลัง อันยิ่งใหญ่ของอาเซียนให้สามารถทัดเทียมกับอารยประเทศให้ได้โดยเร็ว โดยประชาชนต้องมีส่วนร่วม ในการเฝ้าระวัง ดูแลความปลอดภัยร่วมกับเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงในทุกพื้นที่ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของทุกคนโดยรวม สร้างทัศนคติและความเข้าใจถึงความสำคัญกับงานด้านความมั่นคงของประเทศ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม การเผื่อแผ่แบ่งปันความรักความสามัคคี เพื่อเป็นพลังอำนาจในการดูแลความสงบสุขและความปลอดภัยให้แก่

ประเทศชาติและประชาชนอย่างยั่งยืนในด้านการปฏิรูป คือ การปฏิรูปโครงสร้างเชิงอำนาจ ระบบการเมือง และการบริหารจัดการภาครัฐในทุกๆระดับ ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับท้องถิ่น โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และประชาชนได้รับประโยชน์จากการปฏิรูปอย่างแท้จริง การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นธรรม ไม่มีการทุจริต คอร์รัปชัน มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ จะดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ด้านการเลือกตั้ง คือ ต้องมีการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้มีความสุจริต เทียบธรรม สะท้อนถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน โดยครอบคลุมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง กระบวนการคัดสรรผู้สมัคร กระบวนการตรวจสอบการเลือกตั้ง ฯลฯ ทุกภาคส่วนจะมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการเลือกตั้ง ทั้งนี้เป็นไปตามธรรมนูญการปกครองที่จะได้ประกาศให้ทราบต่อไป

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ เจตนารมณ์และนโยบายในด้านต่าง ๆ ที่มีความจำเป็น และต้องดำเนินการในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าไม่สามารถดำเนินการได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ก็เป็เจตนารมณ์อันแน่วแน่ที่จะสร้างสรรค์ ดูแลประโยชน์ให้กับคนไทยและประเทศไทยในช่วงการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญนี้ ขอเวลาและโอกาสให้เราได้เริ่มต้น ขอให้ออดทน ขอกำลังใจจากทุกภาคส่วน และจากประชาชนคนไทยทุกคน ในการที่จะร่วมกันปฏิรูปเพื่อเปลี่ยนผ่านประเทศไทยสู่ระบอบประชาธิปไตย ที่สมบูรณ์ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างยั่งยืน (“เจตนารมณ์ของ คสช./นโยบาย หน.คสช.”, 2557)

พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง

พรรคการเมือง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่สอดคล้องกันมารวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจบริหารและนิติบัญญัติในฐานะผู้แทนของปวงชน

ความสำคัญของพรรคการเมืองนั้นมีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากว่าพรรคการเมือง คือ สถาบันหลักที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน โดยที่พรรคการเมืองจะนำเอาปัญหาหรือความต้องการของประชาชนมาแปลงเป็นนโยบายของพรรค เพื่อนำนโยบายเหล่านั้นไปปฏิบัติเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศ และความผาสุกของประชาชน (“ความหมายของพรรคการเมือง”, 2558)

องค์ประกอบของพรรคการเมือง คือ คณะบุคคลซึ่งมีความคิดเห็นหรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่สอดคล้องกันมารวมตัวกัน เพื่อแสดงเจตนารมณ์ทางการเมืองร่วมกัน มีการจัดแจ้งจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองถูกต้อง และมีการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ให้เป็นไปตามนโยบายและข้อบังคับของพรรคการเมือง มีเป้าหมายที่สำคัญในการสรรหาและคัดเลือกสมาชิกของพรรคลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อเข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการใช้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติและอำนาจฝ่ายบริหาร แต่ในปัจจุบันพรรคการเมืองของประเทศไทยมีพรรคการเมืองที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอยู่จำนวน 73 พรรคการเมือง (“ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 24 มิถุนายน 2558”, 2558) เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้าควบคุม

การปกครองประเทศได้ออกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 57/2557 เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มีผลบังคับใช้ต่อเนื่องไปโดยมิได้สะดุดลงจนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก แต่ให้งดเว้นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาไว้เป็นการชั่วคราวก่อน และให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มีผลบังคับใช้ต่อเนื่องต่อไปโดยมิได้สะดุดลงจนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก เพื่อประโยชน์ในการรักษาความเรียบร้อย แต่ห้ามมิให้พรรคการเมือง เปิดประชุมพรรค ห้ามจัดตั้งพรรคการเมือง ห้ามจัดตั้งสาขาพรรค ห้ามเปลี่ยนแปลงรายละเอียดนโยบายและกรรมการบริหารพรรค ห้ามรับสมัครสมาชิกพรรค ห้ามดำเนินกิจกรรมหาทุนหรือการบริจาค และห้ามดำเนินกิจการใด ๆ ในทางการเมือง เพื่อความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมืองของประเทศ

ระบบการเมืองและองค์กรทางการเมือง

ระบบการเมืองจะมีส่วนอย่างมากต่อความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมือง เพราะถ้าระบบการเมืองมั่นคงไม่มีการเปลี่ยนแปลง ระบบกลไกทางการเมืองสามารถดำเนินการต่อไปได้ องค์กรทางการเมืองจะขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่อง ไม่มีความสับสนวุ่นวาย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงผู้มีอำนาจในการตัดสินใจของประเทศจะต้องมีระบบการเปลี่ยนแปลงที่แน่นอน เสถียรภาพทางการเมืองก็จะมีเพิ่มขึ้นแต่ในห้วงระยะเวลาก่อนที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จะเข้าควบคุมการบริหารประเทศนั้น ระบบการเมืองสั่นคลอน รัฐบาลพลเรือนซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในระบอบประชาธิปไตยซึ่งบริหารประเทศอยู่ในขณะนั้นไม่สามารถทำหน้าที่ได้เพราะมีการชุมนุมประท้วงของผู้เห็นต่าง จนนำไปสู่การยุบสภาผู้แทนราษฎร แต่ก็ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งได้ เพราะประชาชนไม่ไว้วางใจว่าการเลือกตั้งครั้งใหม่จะไม่ทำให้สังคมมีความสงบสุขเพราะยังมีการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปก่อนการเลือกตั้งอยู่ตลอดเวลา ประชาชนในประเทศก็แตกแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย แบ่งขั้วชัดเจน รวมทั้งมีปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน และการบริหารงานของรัฐบาลถูกกล่าวหาว่าไม่โปร่งใส ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองหรือความไม่มั่นคงทางด้านการเมืองก็เพิ่มสูงขึ้น จนนำไปสู่ความขัดแย้งทางความคิดของประชาชนในประเทศ

องค์กรทางการเมืองที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินในยามปกติ คือ รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยพรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งมีสิทธิในการจัดตั้งรัฐบาล สามารถจัดตั้งรัฐบาล และคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีจะเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ส่วนองค์กรทางการเมืองที่มีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินในยามปกติคือรัฐสภา ซึ่งมีสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทั้งหมดมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ยกเว้นสมาชิกวุฒิสภาบางครั้งก็มาจากการเลือกตั้ง การแต่งตั้ง และการสรรหา แต่ในปัจจุบันคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ประกอบไปด้วย กองทัพบก กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้เข้าควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศจึงมีอำนาจควบคุมทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ ในการทำรัฐประหารในประเทศไทยทุกครั้งจะมีหัวหน้าคณะรัฐประหารซึ่งจะเป็นผู้มีอำนาจรัฐประหารโดยมีอำนาจตรากฎหมาย

อำนาจการบริหารราชการแผ่นดิน และอำนาจตุลาการ แต่ในฝ่ายตุลาการนั้นจะไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงยังคงให้การพิพากษาอรรถคดีเป็นไปตามปกติ (อติเทพ อุยยะพัฒน์, 2558, น. 465)

ระบบรัฐสภาของประเทศไทย รัฐสภาโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทสภาเดี่ยว (Unicameral) และสภาคู่ (Bicameral) ระบบทั้งสองต่างมีข้อดีและข้อเสียต่างกัน เช่น รูปแบบของสภาเดี่ยวทำให้การทำงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในการใช้อำนาจนิติบัญญัติ ส่วนรูปแบบสภาคู่ทำให้มีความรอบคอบในการปฏิบัติงานมากขึ้นรวมทั้งการแก้ไขปัญหาเผด็จการในทางสภา นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 จนกระทั่งถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาแล้วทั้งสิ้น 19 ฉบับ และกำลังยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 20 รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับได้กำหนดรูปแบบรัฐสภาแตกต่างกันออกไปตามเจตนารมณ์ของผู้มีอำนาจทางการเมืองหรือคณะกรรมการยกร่างและฉบับที่กำลังจะยกร่างก็คาดว่าจะจะเป็นรูปแบบของสภาคู่ ในยามปกติที่บ้านเมืองปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องมีพรรคการเมืองที่ทำหน้าที่คัดสรรผู้แทนลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงกับประชาชนในการใช้อำนาจการปกครองเพื่อเลือกผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ตามเจตจำนงในการปกครองโดยประชาชนเข้ามาเป็นตัวแทนของตนในรัฐสภาและการจัดตั้งรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศนับเป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดองค์กรหนึ่งในการปกครองเพราะทำหน้าที่พิจารณาทบทวนญัตติของกฎหมายเพื่อใช้ในการปกครองประเทศและควบคุมการบริหารงานราชการแผ่นดินของรัฐบาลหรือฝ่ายบริหารในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือว่ารัฐสภาเป็นสถาบันที่แสดงเจตจำนงสูงสุดของประชาชน เพราะถือว่าเป็นสถาบันที่รวมของผู้ที่ราษฎรมอบหมายให้เป็นตัวแทนในการตัดสินใจแสดงความคิดเห็นเป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชน (สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, 2554, น. 189)

เมื่อสถานการณ์บ้านเมืองไม่ปกติมีการกระทำรัฐประหารก็จะมีคณะบุคคลคณะหนึ่งขึ้นมาปกครองประเทศซึ่งในปัจจุบันเรียกว่าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อเข้าควบคุมอำนาจการปกครองประเทศก็ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 โดยบัญญัติให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้นเพื่อให้เป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติในระหว่างที่ประเทศไม่มีสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ดังนั้น สภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงเป็นองค์กรที่สำคัญในการเข้ามาขับเคลื่อนเพื่อให้ประเทศพัฒนาการไปตามวิถีทางของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

รัฐบาลและคณะรัฐมนตรี

องค์กรที่ใช้อำนาจบริหารหรืออำนาจในการนำกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน เป็นอำนาจที่มีขอบเขตกว้างขวางและส่งผลกระทบต่อประชาชนมากที่สุดมากกว่าอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจตุลาการ ในความจริงแล้วอำนาจของฝ่ายบริหารไม่ใช่จำกัดเพียงนำกฎหมายมาบังคับใช้เท่านั้น แต่รวมไปถึงการดำเนินกิจการอื่น ๆ ที่อาจจะไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย แต่เป็นกิจกรรมที่จะต้องบำบัดทุกข์ บำรุงสุขประชาชน องค์กรที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้ใช้อำนาจบริหารคือรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี (Council of Minister) หัวหน้าฝ่ายบริหาร คือ นายกรัฐมนตรี ซึ่งในการปกครองแบบประชาธิปไตยรัฐสภา (Parliamentary Democracy) นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้ได้รับการยอมรับจากรัฐสภาหรือหัวหน้ากลุ่มการเมือง

ที่มีเสียงข้างมากในสภา ต่างจากระบบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี (Presidential Democracy) หัวหน้าฝ่ายบริหารคือประธานาธิบดีเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนให้ดำรงตำแหน่งนั้น ซึ่งประธานาธิบดีอาจจะมาจากพรรคการเมืองเสียงข้างมากหรือเสียงข้างน้อยในสภาก็ได้ แต่สมาชิกสภาไม่มีสิทธิลงมติถอดถอนประธานาธิบดี เพราะฉะนั้นแม้จะมีเสียงข้างน้อยในสภา ผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีก็มีเสถียรภาพพอสมควร

ประเทศไทยนับแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาได้ยึดหลักการปกครองในระบอบรัฐสภาเพราะฉะนั้นจึงมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารมาโดยตลอด ยกเว้นขณะอยู่ในช่วงการปฏิวัติหรือรัฐประหาร หัวหน้าคณะรัฐประหารจะเป็นผู้ปกครองที่มีอำนาจสูงสุดและจัดตั้งรัฐบาลก็จะมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาลและหรือหัวหน้าคณะรัฐประหารก็จะขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นบริหารประเทศในเวลาที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรือธรรมนูญการปกครองชั่วคราว แต่อย่างไรก็ตามความมั่นคงทางด้านการเมืองจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อรัฐบาลบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพทำให้บ้านเมืองปลอดภัย ส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจขยายตัวอย่างกว้างขวาง รัฐบาลมีประสิทธิภาพและมีเสถียรภาพ ประชาชนให้ความเชื่อมั่นสนับสนุนนโยบายและการปฏิบัติงานของรัฐบาล รัฐบาลที่มั่นคงนั้นจะต้องเป็นรัฐบาลที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร พรรคร่วมรัฐบาลและผู้สนับสนุนรัฐบาลต้องมีวินัยทางการเมืองไม่ขัดขวางในสิ่งที่รัฐบาลทำอย่างถูกต้อง เมื่อรัฐบาลมีเสถียรภาพทางการเมืองที่มั่นคงทำให้สามารถบริหารประเทศไปได้อย่างราบรื่น คณะรักษาความสงบแห่งชาติเมื่อได้พิจารณาแล้วว่า การจะให้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนได้บริหารประเทศต่อไปก็จะทำให้เกิดวิกฤตการณ์ไม่สิ้นสุดประเทศชาติกำลังเดินไปสู่ความขัดแย้งและอาจจะเกิดจลาจลขึ้นในประเทศได้

สำหรับการดำเนินงานในปัจจุบันของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้าสู่ระยะที่ 2 (Road Map ขั้นที่ 2) ขั้นสร้างความปรองดองสมานฉันท์และการปฏิรูปประเทศ โดยประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราวและจัดตั้งรัฐบาล มีรัฐบาลบริหารประเทศสามารถเดินหน้าต่อไปได้ แต่ก็มีอุปสรรคเพราะการบริหารประเทศนั้น มีปัญหาที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน นอกจากต้องแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงทางด้านการเมืองแล้ว ก็ยังมีปัญหาอีกหลายด้าน การจัดตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอของทุกฝ่ายเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และการจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญพร้อมแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งสร้างความปรองดองสมานฉันท์น่าจะใช้เวลาประมาณ 1 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ระยะที่ 3 (Road Map ขั้นที่ 3) เพื่อนำไปสู่การเลือกตั้ง โดยมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนเข้ามาบริหารประเทศ

ข้อเสนอของความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมืองเพื่อกลับคืนสู่ระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

เมื่อพิจารณาตาม Road Map ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อเข้าสู่ Road Map ระยะที่ 3 (Road Map ขั้นที่ 3) เป็นขั้นจัดการการเลือกตั้งตามแนวทางประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ภายใต้กฎหมาย กติกา และกฎหมายที่ทุกฝ่ายยอมรับ เพื่อให้ได้คนดี สุจริต มีคุณธรรมมาปกครองบ้านเมืองตามหลักธรรมาภิบาล นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมประชาชนไปสู่สังคมประชาธิปไตยในฐานะเจ้าของอำนาจ

ที่แท้จริง เพราะประชาธิปไตยไม่ได้ออกมาจากรัฐธรรมนูญโดยทันที ประชาธิปไตยต้องมาจากความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึกทางการเมือง หรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้ระบอบประชาธิปไตยเจริญงอกงามขึ้นในสังคมไทยต้องเตรียมความพร้อมดังต่อไปนี้

1. การศึกษาอบรมทางการเมือง ต้องปลูกฝังหลักประชาธิปไตยให้กับเด็กที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน ว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ (Duty) ไม่ใช่เอกสิทธิ์ (Privilege) ถ้ามีความคิดว่าการเลือกตั้งเป็นสิทธิพิเศษ สิทธิเฉพาะตน เมื่อจะลงคะแนนเสียงให้ใครก็ต้องเรียกสิ่งตอบแทน แต่เมื่อเป็นหน้าที่แล้วไม่ต้องมีสิ่งตอบแทน ก็สามารถลงคะแนนเสียงไปตามวิจารณญาณของตนเองทั้งผู้ที่ลงคะแนนเสียงต่างรู้หน้าที่ของตนเอง ต่างคนต่างทำหน้าที่ นักการเมืองก็ไปทำหน้าที่ของนักการเมืองที่ดี นักเรียนที่เติบโตขึ้นก็ต้องมีการเสียสละไปทำหน้าที่พลเมืองที่ดีของประเทศโดยการเลือกตั้งทุกครั้ง หรือจะอาสาไปลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในระบบการเมืองทั้งระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นก็จะเป็นนักการเมืองที่ดีต่อไป การอบรมทางการเมืองก็สามารถจัดกิจกรรมขึ้นในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา เช่น การประชุมของนักเรียน การจัดตั้งสภานักเรียนหรือจัดตั้งเป็นสโมสรนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย โดยให้มีนายกสโมสร นักศึกษามาจากการเลือกตั้ง การฝึกปฏิบัติจริงในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จะทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยเจริญงอกงามขึ้นได้ถือเป็นการฝึกฝนเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยโดยตรงจากสถาบันการศึกษา

2. การอบรมทางด้านจริยธรรมและการปลูกฝังคุณธรรมในกลุ่มเยาวชน เมื่อเยาวชนเติบโตขึ้นก้าวเดินเข้าไปสู่เส้นทางของนักการเมืองหรือนักปกครองต้องมีจริยธรรมและคุณธรรมสูงกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป หากได้เข้าไปบริหารประเทศหรือดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ก็จะทำให้เกิดจิตสำนึกในด้านจริยธรรม และการบริหารงานในสถาบันทางการเมืองหรือองค์กรสมัยใหม่จะเน้นไปที่การมีหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย

3. การปลูกฝังประชาชนให้มีความศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตย โดยเชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยสามารถแก้ปัญหาของชาติได้ เมื่อประชาชนมีศรัทธาและนักการเมืองมีความศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตย โดยใช้ระบอบประชาธิปไตยมาเป็นเครื่องมือในการปกครองประเทศ สำหรับนักการเมืองนั้นเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้ามาก็ต้องใช้อำนาจทางการเมืองต้องมีความระมัดระวังไม่ให้ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน รับฟังเสียงของประชาชนเป็นหลัก การดำเนินงานทางการเมืองต้องไม่มีผลประโยชน์ขัดกัน หรือป้องกันไม่ให้กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองเข้ามาแสวงหาประโยชน์ หรือช่วงชิงเอาผลประโยชน์ของสาธารณะไปเป็นของตนเองหรือกลุ่มผลประโยชน์ การใช้อำนาจการบริหารประเทศต้องโปร่งใส ถูกต้องตามกฎหมาย และมีหลักคุณธรรมและหลักจริยธรรมสูงกว่าประชาชนทั่วไปรวมทั้งมีความชอบธรรมในการปกครองซึ่งอยู่เหนือกฎหมายด้วย เมื่อเกิดปัญหาทางการเมืองก็จะสามารถแก้ไขปัญหามองทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยได้ เพื่อเป็นการปกป้องระบอบประชาธิปไตยและส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้เจริญขึ้น

4. การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนเพราะในสังคมประชาธิปไตยการมีทัศนคติที่ดี เปิดเผยมต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีความเชื่อมั่นในคุณค่าความเป็นมนุษย์ เป็นอิสระ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างกันได้ และยอมรับสังคมที่มีความหลากหลายทางด้านความคิด เป็นสังคมที่แก้ปัญหาด้วยเหตุผล เคารพสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคต่อบุคคลอื่นด้วย

5. การมีพลังมวลชนภายนอกสภาที่เข้มแข็ง หรือพลังประชาชนที่เข้ามาสนับสนุนพรรคการเมือง และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น พลังของประชาชนจะช่วยให้การพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสมบูรณ์ขึ้นในสังคมไทย และประชาชนต้องสนใจติดตามข่าวสารหรือการบริหารของรัฐบาล การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองถ้าพรรคการเมืองที่ได้รับโอกาสจากประชาชนเข้าไปเป็นรัฐบาลบริหารประเทศไม่ดีหรือไม่ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน เป็นรัฐบาลที่ขาดความรับผิดชอบ เมื่อรัฐบาลนั้นบริหารประเทศจนครบวาระ หากมีการเลือกตั้งครั้งใหม่ ประชาชนก็สามารถพิจารณาด้วยตนเองว่าพรรคการเมือง หรือนักการเมืองที่ทำงานบริหารประเทศไม่ดีประชาชนผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งก็จะไม่เลือกนักการเมืองผู้นั้น กลับเข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศหรือเข้ามาทำหน้าที่ในสภาอีกต่อไป

6. การส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วยหลักการของระบอบประชาธิปไตย เช่น รัฐบาลบริหารงานจนครบวาระแล้วกำหนดการเลือกตั้งขึ้นใหม่เพื่อควมมีเสถียรภาพทางการเมือง ส่วนนักการเมือง หากมีข้อกล่าวหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน ควรที่จะแสดงความรับผิดชอบด้วยการลาออกจากตำแหน่งทางการเมืองหรือยอมรับและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อพิสูจน์ข้อกล่าวหาของตนเองตามหลักของกฎหมาย

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

ความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมืองซึ่งเกิดขึ้นจากอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่กระทำการรัฐประหารโดยเข้าควบคุมอำนาจการปกครองประเทศไว้เพื่อยุติความขัดแย้งทางการเมืองที่ไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยอมถอยจนนำไปสู่การชุมนุมที่ยืดเยื้อ จนก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทำให้ประเทศไม่สามารถเดินหน้าต่อไปได้ซึ่งมีผลกระทบในด้านความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และด้านจิตวิทยา ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติต้องการยุติต้นตอของความขัดแย้งจึงเน้นไปที่ความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมืองเป็นอันดับแรกก่อน โดยให้กลุ่มของผู้ประท้วงซึ่งมีความเห็นต่างและแตกแยกทางความคิดอย่างรุนแรงในสังคม จนมีการนำอาวุธสงครามมาทำร้ายกันและกัน คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เล็งเห็นว่า หากปล่อยให้สถานการณ์ของประเทศเป็นไปตามยถากรรมจะส่งผลร้ายแรงต่อสังคมไทยในภาพรวม จนไม่สามารถจะนำพาประเทศให้กลับสู่ภาวะปกติได้จึงได้เข้ายึดอำนาจการปกครองแผ่นดินไว้ และประกาศเจตนารมณ์ว่าจะคืนความสุขให้แก่คนในชาติ โดยได้วาง Road Map ไว้ 3 ระยะ ขณะนี้อยู่ในระยะที่ 2 กำลังยกร่างรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปประเทศให้เสร็จก่อนจึงจัดให้มีการเลือกตั้งเพื่อส่งมอบภารกิจให้กับรัฐบาลชุดใหม่เข้ามาสานต่อ ถึงแม้จะมีข้อกังวลจากประชาชนบางฝ่ายว่าจะมีการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหาร แต่อย่างไรก็ตาม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เน้นย้ำมาตลอดเวลาว่าจะบริหารประเทศไปตาม Road Map ที่ได้วางไว้แล้ว และในสถานการณ์ปัจจุบันได้เข้ามาขจัดความขัดแย้งด้านต่าง ๆ เช่น ห้ามชุมนุมทางการเมืองหรือจัดกิจกรรมทางการเมือง ห้ามจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ และห้ามพรรคการเมืองที่มีอยู่แล้วประชุมพรรค รวมทั้งงดการเลือกตั้งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว

การทำรัฐประหารครั้งนี้ แม้ว่าประชาคมระหว่างประเทศมีปฏิกิริยาไปในทางลบต่อการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เช่น นาย บัน คี มูน เลขาธิการสหประชาชาติ เรียกร้องให้ไทย

กลับคืนสู่การปกครองตามรัฐธรรมนูญ โดยพลเรือนและเป็นประชาธิปไตยโดยเร็ว และความเห็นจากสหภาพยุโรป (EU) ซึ่งได้ออกแถลงการณ์ว่าเฝ้าติดตามการพัฒนาประเทศไทยด้วยความวิตกอย่างยิ่ง กองทัพต้องยอมรับและเคารพอำนาจของประชาชนตามรัฐธรรมนูญอันเป็นหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย พร้อมทั้งเรียกร้องให้ทุกฝ่ายยับยั้งชั่งใจ และร่วมกันทำงานเพื่อประโยชน์ของประเทศ และกดดันให้รัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การเลือกตั้งโดยเร็ว การลงทุนด้านเศรษฐกิจจากต่างประเทศได้ชะลอไว้จนกว่าจะมีการเลือกตั้งเกิดขึ้นจริง

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ก็ตระหนักในเหตุผลและความกดดันจากประเทศประชาธิปไตยตะวันตกเหล่านั้น แต่ได้อธิบายให้ประเทศต่าง ๆ ได้เข้าใจถึงสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทย โดยได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะคืนอำนาจให้ประชาชนหลังจากการร่างรัฐธรรมนูญเสร็จและดำเนินการปฏิรูปประเทศ ส่งมอบอำนาจการบริหารประเทศโดยจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ส่งมอบภารกิจให้รัฐบาลพลเรือนได้เข้ามาบริหารประเทศ เพื่อให้สังคมกลับคืนสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเมืองจะมีเสถียรภาพมากขึ้นเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับรัฐบาลที่บริหารประเทศ และการมีจิตสำนึก การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แต่ก็ไม่มีหลักประกันแต่อย่างใดว่าจะไม่มีการทำรัฐประหารและการล้มล้างรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นในประเทศไทยอีก

จัดทำโดย

นายอริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

โทร. 0 2244 2060 โทรสาร 0 2244 2058

บรรณานุกรม

กิตติวัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2546). “นิติรัฐ” : หลักการในกระบวนการยุติธรรมของรัฐเสรีประชาธิปไตย.

รัฐสภาสาร, 51(11), 6-9.

การพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อความมั่นคงของชาติ. (ม.ป.ป.). กรุงเทพฯ: สำนักงานสารนิเทศ

กองบัญชาการทหารสูงสุด.

“จาก “กฏอัยการศึก” ถึง “รัฐประหาร” แผนลึกลับ “บิกตู” ยึดอำนาจใน 3 วัน” (22 พฤษภาคม 2557).

สำนักข่าวอิศรา. สืบค้น 13 กรกฎาคม 2558 จาก

http://www.isranews.org/isranewsscoop/item/29666%E0%B8%A3%E0%B8%9B%E0%B8%AB_29666.html

เจษฎา มีบุญลือ. (2553). **ความมั่นคงแห่งชาติ: การสร้างชาติไทยให้ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ:

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

จารุบุตร เรืองสุวรรณ. (2526). บทบาทของรัฐสภาต่อความมั่นคงทางการเมือง. รัฐสภาสาร, 31 (6), 16-27.

เจตนารมณ์ของ คสช./นโยบาย หน.คสช. (29 พฤษภาคม 2557.) สืบค้น 6 กรกฎาคม 2558 จาก

http://library2.parliament.go.th/giventake/content_ncpo/ncpo-policy.pdf

ธนาชาติ ประทุมสวัสดิ์. (2557). **บทวิเคราะห์ระบอบการเมืองการปกครองระหว่างประชาธิปไตย**

กับอำมาตยาธิปไตย. สืบค้น 6 กรกฎาคม 2558 จาก

<http://rajapark.ac.th/2014/wp-content/uploads/2014/08/03-08-2557-16-05.pdf>

นงเยาว์ พิระตานนท์. (2541). **การเมืองและการปกครอง**. กรุงเทพฯ:

ฝ่ายเอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

นรนิติ เศรษฐบุตร. (2553). **แม่บทการเมืองไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). **หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ**

พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ: บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.

“ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 11/2557 เรื่อง การสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2557” (26 พฤษภาคม 2557). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่มที่ 131

ตอนพิเศษ 84 ง, น. 10.

“ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 119/2557 เรื่อง ระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์การเสนอชื่อ

เพื่อเข้ารับราชการสรรหาเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ” (8 สิงหาคม 2557). **ราชกิจจานุเบกษา**,

เล่มที่ 131 ตอนพิเศษ 151 ง, น. 5.

“เปิดโรดแมพ 3 ระยะ สู่เลือกตั้ง.” (26 พฤษภาคม 2557). **กรุงเทพธุรกิจออนไลน์**.

สืบค้น 9 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/584550>

“พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548” (16 กรกฎาคม 2548).

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 122 ตอนที่ 58 ก, น. 1-9.

“พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการสรรหาสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ พ.ศ. 2557” (31 สิงหาคม 2557).

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 131 ตอนที่ 59 ก, น. 2-8.

“พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2495” (11 มีนาคม 2495).

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 69 ตอนที่ 16, น. 278-285.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557” (22 กรกฎาคม 2557).

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 131 ตอนที่ 55 ก, น. 1-17.

“โลกมองไทย หลังรัฐประหาร ลุ้นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว เข้าสู่เลือกตั้ง-จัดระเบียบอำนาจเศรษฐกิจ การค้ากับมหาอำนาจใหม่...อีกครั้ง” (19 กรกฎาคม 2557). **สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า**. (2557).

สืบค้น 13 กรกฎาคม 2558 จาก <http://thaipublica.org/2014/07/foreign-reactions-to-the-coup/> วรานนท์ วิเศษศิริ. (2551). **หลักประชาธิปไตยภายในพรรคการเมืองกับระบบพรรคการเมืองไทย**.

(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์.

สมชาย ปรีชาศิลป์. (2550). **อภิรัฐรัฐธรรมนูญไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันปรีดี พนมยงค์.

สมโภชน์ สุนทรธณี. (2535). **กองทัพกับการพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อความมั่นคงของชาติ**.

(เอกสารวิจัยส่วนบุคคล). วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2558). ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 24 มิถุนายน 2558. สืบค้น 30 มิถุนายน 2558 จาก

http://www.ect.go.th/th/wp-content/uploads/2013/11/party_24jun58.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. ความหมายของพรรคการเมือง. สืบค้น 6 กรกฎาคม 2558 จาก

http://www.ect.go.th/th/?page_id=736

สุขุม นวลสกุล, วิทยา จิตนุพงศ์ และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์. (2555). **การเมืองและการปกครองไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 20).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุรชาติ บำรุงสุข, (2558). **เสนาริปไตย: รัฐประหารกับการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

อดิเทพ อวยยะพัฒน์, (2558). การปฏิวัติรัฐประหารกับอำนาจในการสถาปนารัฐธรรมนูญ

และออกกฎหมายของคณะปฏิวัติ รัฐประหาร และรูปแบบ และกระบวนการควบคุมกฎหมายมิให้ขัด

หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญในประเทศไทย. **ศาลรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมืองภายใต้หลักนิติธรรม**.

(น. 464-465). กรุงเทพฯ: สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

อุไรวรรณ ธนสถิตย์. (2553). **วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย**. สืบค้น 6 กรกฎาคม 2558 จาก

http://kpi.ac.th/media/pdf/M7_158.pdf